**فصلنامه تحقیقات علوم تربیتی در نظام آموزشی**

**شماره مجوز: ۹۴۲۲۱ ((شماره دوازدهم-بهار۱۴۰۵))** ISSN : 2981-099X

# نقش آموزش زبان تخصصی در افزایش اشتغال‌پذیری هنرجویان فنی و حرفه‌ای

(تاریخ دریافت ۱۴۰۵/۰۲/۲۲، تاریخ تصویب ۱۴۰۵/۰۳/۲۷)

**شکوفه ابراهیمی**

## چکیده

در عصر جهانی‌شدن و اقتصاد دانش‌بنیان، اشتغال‌پذیری به یکی از مهم‌ترین شاخص‌های موفقیت نظام‌های آموزشی، به‌ویژه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، تبدیل شده است. تحولات فناوری، گسترش ارتباطات بین‌المللی و افزایش رقابت در بازار کار موجب شده است که مهارت‌های مورد نیاز نیروی انسانی از چارچوب سنتی مهارت‌های فنی فراتر رفته و توانایی‌های ارتباطی، زبانی و حرفه‌ای را نیز در بر گیرد. آموزش زبان تخصصی به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های اساسی توسعه سرمایه انسانی، نقش مهمی در ارتقای شایستگی‌های حرفه‌ای و افزایش آمادگی هنرجویان برای ورود به بازار کار ایفا می‌کند. پژوهش حاضر با هدف تبیین و تحلیل نقش آموزش زبان تخصصی در افزایش اشتغال‌پذیری هنرجویان فنی و حرفه‌ای انجام شده است.این پژوهش از نظر هدف، بنیادی ـ کاربردی و از نظر روش، توصیفی ـ تحلیلی با رویکرد کیفی است. داده‌های پژوهش از طریق مطالعه اسنادی و کتابخانه‌ای و با بهره‌گیری از کتاب‌ها، مقالات علمی، پایان‌نامه‌ها، گزارش‌های پژوهشی و منابع معتبر داخلی و خارجی گردآوری شده است. تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز با استفاده از روش تحلیل محتوای کیفی و تحلیل تطبیقی انجام گرفته است.یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که آموزش زبان تخصصی از طریق ارتقای مهارت‌های ارتباطی، تسهیل دسترسی به منابع علمی و فنی، افزایش توانایی بهره‌گیری از فناوری‌های نوین، تقویت شایستگی‌های حرفه‌ای و ایجاد مزیت رقابتی در بازار کار، نقش مؤثری در افزایش اشتغال‌پذیری هنرجویان فنی و حرفه‌ای ایفا می‌کند. نتایج بیانگر آن است که تسلط بر زبان تخصصی، امکان مشارکت مؤثرتر در محیط‌های حرفه‌ای، تعامل با استانداردهای بین‌المللی و بهره‌مندی از فرصت‌های شغلی گسترده‌تر را برای هنرجویان فراهم می‌سازد. از سوی دیگر، چالش‌هایی نظیر ضعف برنامه‌های درسی، عدم انطباق محتوای آموزشی با نیازهای بازار کار، کمبود منابع تخصصی و محدودیت‌های آموزشی از جمله موانع توسعه آموزش زبان تخصصی در مراکز فنی و حرفه‌ای محسوب می‌شوند. آموزش زبان تخصصی در شرایط کنونی بازار کار، نه یک مهارت جانبی، بلکه یکی از مؤلفه‌های اصلی اشتغال‌پذیری و موفقیت حرفه‌ای هنرجویان فنی و حرفه‌ای به شمار می‌آید. بنابراین، بازنگری در برنامه‌های آموزشی، تقویت آموزش‌های مبتنی بر نیاز بازار کار و توجه به آموزش زبان تخصصی در کنار مهارت‌های فنی، می‌تواند نقش مهمی در تربیت نیروی انسانی توانمند و افزایش فرصت‌های اشتغال ایفا کند.

**واژگان کلیدی :**آموزش زبان تخصصی، اشتغال‌پذیری، هنرجویان فنی و حرفه‌ای، سرمایه انسانی، شایستگی‌های حرفه‌ای، بازار کار، آموزش مهارت‌محور.

## مقدمه

در عصر جهانی‌شدن و اقتصاد دانش‌بنیان، مهارت‌های زبانی به یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های سرمایه انسانی و از عوامل تأثیرگذار بر موفقیت حرفه‌ای افراد تبدیل شده‌اند. تحولات سریع فناوری، گسترش ارتباطات بین‌المللی، توسعه بازارهای جهانی و افزایش تعاملات فرامرزی موجب شده است که نیروی کار علاوه بر برخورداری از دانش و مهارت‌های تخصصی، به توانایی برقراری ارتباط مؤثر در محیط‌های چندزبانه نیز نیاز داشته باشد. در چنین شرایطی، آموزش زبان تخصصی به‌عنوان پلی میان آموزش‌های فنی و نیازهای واقعی بازار کار، جایگاه ویژه‌ای در نظام‌های آموزشی و برنامه‌های توسعه منابع انسانی یافته است.آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به‌عنوان یکی از مهم‌ترین ابزارهای تربیت نیروی انسانی ماهر، نقش اساسی در توسعه اقتصادی، افزایش بهره‌وری و کاهش نرخ بیکاری ایفا می‌کنند. هدف اصلی این نظام آموزشی، تجهیز هنرجویان به دانش، مهارت و شایستگی‌های مورد نیاز بازار کار است تا آنان بتوانند پس از فراغت از تحصیل، با آمادگی بیشتری وارد عرصه اشتغال شوند. با این حال، تحولات ساختاری بازار کار در دهه‌های اخیر نشان داده است که صرف برخورداری از مهارت‌های فنی برای موفقیت شغلی کافی نیست و کارفرمایان بیش از گذشته به مجموعه‌ای از مهارت‌های نرم، ارتباطی و زبانی توجه دارند. در این میان، توانایی استفاده از زبان تخصصی مرتبط با حرفه و رشته تحصیلی، به یکی از مهم‌ترین عوامل افزایش قابلیت اشتغال و رقابت‌پذیری نیروی کار تبدیل شده است.زبان تخصصی به مجموعه‌ای از دانش‌ها، اصطلاحات، مفاهیم و مهارت‌های زبانی اطلاق می‌شود که در یک حوزه حرفه‌ای یا فنی خاص مورد استفاده قرار می‌گیرد. این نوع آموزش زبانی با آموزش عمومی زبان تفاوت اساسی دارد، زیرا هدف آن، توانمندسازی فراگیران برای درک، تولید و تبادل اطلاعات تخصصی در محیط‌های حرفه‌ای است. هنرجویان رشته‌های فنی و حرفه‌ای در طول فعالیت شغلی خود با منابع علمی، دستورالعمل‌های فنی، استانداردهای بین‌المللی، نرم‌افزارها، تجهیزات صنعتی و شبکه‌های ارتباطی متعددی مواجه می‌شوند که بخش عمده‌ای از آن‌ها به زبان‌های بین‌المللی، به‌ویژه زبان انگلیسی، ارائه می‌شوند. از این‌رو، عدم تسلط بر زبان تخصصی می‌تواند دسترسی آنان به دانش روز، فرصت‌های شغلی و مسیرهای پیشرفت حرفه‌ای را محدود سازد.امروزه مفهوم اشتغال‌پذیری از چارچوب سنتی یافتن شغل فراتر رفته و به مجموعه‌ای از توانایی‌ها، مهارت‌ها، دانش و ویژگی‌های

فردی اشاره دارد که امکان ورود، حفظ و پیشرفت در بازار کار را فراهم می‌آورد. نظریه سرمایه انسانی بر این نکته تأکید می‌کند که سرمایه‌گذاری در آموزش و مهارت‌آموزی، موجب افزایش بهره‌وری و ارتقای فرصت‌های شغلی افراد می‌شود. در همین راستا، آموزش زبان تخصصی را می‌توان نوعی سرمایه‌گذاری آموزشی دانست که زمینه ارتقای شایستگی‌های حرفه‌ای، افزایش انعطاف‌پذیری شغلی و تقویت توان رقابتی هنرجویان را در بازار کار فراهم می‌کند.مطالعات انجام‌شده در حوزه آموزش فنی و حرفه‌ای نشان می‌دهد که بسیاری از کارفرمایان، توانایی برقراری ارتباط حرفه‌ای، درک متون تخصصی، استفاده از منابع علمی بین‌المللی و تعامل با فناوری‌های نوین را از جمله معیارهای مهم استخدام نیروی کار می‌دانند. در بسیاری از صنایع و مشاغل، دانش فنی و مهارت زبانی به‌عنوان دو مؤلفه مکمل یکدیگر عمل می‌کنند و فقدان هر یک می‌تواند اثربخشی دیگری را کاهش دهد. از این منظر، آموزش زبان تخصصی نه‌تنها ابزاری برای ارتقای مهارت‌های ارتباطی است، بلکه عاملی مؤثر در توسعه شایستگی‌های حرفه‌ای و افزایش فرصت‌های اشتغال به شمار می‌آید.

با وجود اهمیت روزافزون زبان تخصصی در محیط‌های کاری، در بسیاری از مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای، آموزش زبان همچنان در حاشیه برنامه‌های آموزشی قرار دارد و غالباً ارتباط نظام‌مندی میان محتوای دروس زبان و نیازهای واقعی بازار کار مشاهده نمی‌شود. این شکاف می‌تواند موجب کاهش اثربخشی آموزش‌ها و محدود شدن فرصت‌های شغلی هنرجویان شود. از سوی دیگر، سرعت تحولات فناوری و بین‌المللی شدن مشاغل، ضرورت بازنگری در برنامه‌های درسی و توجه بیشتر به آموزش زبان تخصصی را دوچندان کرده است.بررسی نقش آموزش زبان تخصصی در افزایش اشتغال‌پذیری هنرجویان فنی و حرفه‌ای از اهمیت نظری و عملی قابل توجهی برخوردار است. این موضوع می‌تواند به درک بهتر ارتباط میان مهارت‌های زبانی و موفقیت شغلی کمک کرده و زمینه طراحی برنامه‌های آموزشی متناسب با نیازهای بازار کار را فراهم آورد. از این رو، پژوهش حاضر با هدف تبیین نقش آموزش زبان تخصصی در ارتقای اشتغال‌پذیری هنرجویان فنی و حرفه‌ای و بررسی ابعاد مختلف این رابطه در چارچوب تحولات نوین بازار کار انجام می‌شود.

- **بیان مسئله**

در دهه‌های اخیر، تحولات گسترده اقتصادی، فناورانه و اجتماعی موجب تغییر ماهیت بازار کار و

افزایش انتظارات کارفرمایان از نیروی انسانی شده است. در شرایط کنونی، اشتغال‌پذیری افراد دیگر صرفاً به برخورداری از دانش نظری یا مهارت‌های فنی محدود نمی‌شود، بلکه مجموعه‌ای از شایستگی‌های حرفه‌ای، مهارت‌های ارتباطی، توانایی حل مسئله، قابلیت سازگاری با تغییرات محیط کار و مهارت‌های زبانی را در بر می‌گیرد. در این میان، نظام آموزش فنی و حرفه‌ای به‌عنوان یکی از مهم‌ترین نهادهای تأمین‌کننده نیروی انسانی ماهر، مسئولیت سنگینی در آماده‌سازی هنرجویان برای ورود موفق به بازار کار بر عهده دارد. با این حال، تغییرات سریع در ساختار مشاغل و گسترش ارتباطات بین‌المللی موجب شده است که مهارت‌های مورد نیاز بازار کار به‌طور مستمر دستخوش تحول شوند و ضرورت بازنگری در برنامه‌های آموزشی بیش از پیش احساس گردد.یکی از مهم‌ترین تغییرات رخ‌داده در بازار کار معاصر، افزایش نقش زبان‌های بین‌المللی، به‌ویژه زبان انگلیسی، در فرایندهای حرفه‌ای و شغلی است. بخش قابل توجهی از منابع علمی، دستورالعمل‌های فنی، استانداردهای صنعتی، نرم‌افزارهای تخصصی، فناوری‌های نوین و ارتباطات حرفه‌ای در سطح جهانی به زبان انگلیسی ارائه می‌شوند. ازاین‌رو، نیروی کار برای دسترسی به دانش روز، بهره‌گیری از فناوری‌های جدید و تعامل مؤثر در محیط‌های حرفه‌ای، ناگزیر از برخورداری از مهارت‌های زبانی متناسب با حوزه تخصصی خود است. در چنین شرایطی، آموزش زبان تخصصی به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های مهم توسعه سرمایه انسانی، جایگاهی فراتر از یک مهارت جانبی یافته و به یکی از عوامل مؤثر در افزایش قابلیت اشتغال و پیشرفت حرفه‌ای تبدیل شده است.زبان تخصصی به مهارت استفاده از واژگان، اصطلاحات، ساختارها و الگوهای ارتباطی مرتبط با یک حرفه یا رشته خاص اشاره دارد. برخلاف آموزش زبان عمومی که بر مهارت‌های ارتباطی روزمره تأکید دارد، آموزش زبان تخصصی با هدف توانمندسازی فراگیران برای درک و تولید متون حرفه‌ای، استفاده از منابع تخصصی و برقراری ارتباط در محیط‌های کاری طراحی می‌شود. هنرجویان فنی و حرفه‌ای در رشته‌های مختلف صنعتی، خدماتی، کشاورزی و فناوری، در طول مسیر تحصیلی و شغلی خود با موقعیت‌هایی مواجه می‌شوند که موفقیت در آن‌ها مستلزم بهره‌گیری از زبان تخصصی است. بنابراین، ضعف در این حوزه می‌تواند به محدود شدن فرصت‌های شغلی، کاهش توان رقابتی و دشواری در انطباق با تحولات فناوری منجر شود.با وجود اهمیت این موضوع، شواهد نشان می‌دهد که در بسیاری از مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای، آموزش زبان تخصصی هنوز جایگاه متناسبی در

برنامه‌های درسی ندارد و غالباً به آموزش‌های عمومی زبان محدود می‌شود. در بسیاری از موارد، محتوای آموزشی زبان با نیازهای واقعی محیط کار و الزامات حرفه‌ای رشته‌های مختلف هم‌خوانی کافی ندارد. این وضعیت موجب شده است که بخشی از فارغ‌التحصیلان، علی‌رغم برخورداری از مهارت‌های فنی مناسب، در ورود به بازار کار، استفاده از منابع تخصصی، ارتباط با محیط‌های حرفه‌ای بین‌المللی و بهره‌گیری از فرصت‌های شغلی جدید با چالش مواجه شوند.مطالعات مرتبط با اشتغال‌پذیری نشان می‌دهد که کارفرمایان علاوه بر مهارت‌های فنی، به توانایی کارکنان در برقراری ارتباط مؤثر، درک مستندات تخصصی، استفاده از فناوری‌های نوین و تعامل در محیط‌های چندفرهنگی توجه ویژه‌ای دارند. این امر نشان می‌دهد که آموزش زبان تخصصی می‌تواند نقش مهمی در ارتقای شایستگی‌های حرفه‌ای هنرجویان و افزایش آمادگی آنان برای ورود به بازار کار ایفا کند. با این حال، هنوز ابهاماتی درباره میزان تأثیر آموزش زبان تخصصی بر اشتغال‌پذیری، ابعاد این تأثیر و سازوکارهای تحقق آن وجود دارد و نتایج پژوهش‌های موجود نیز در این زمینه پراکنده و محدود است.مرور ادبیات پژوهش نشان می‌دهد که بخش عمده مطالعات انجام‌شده بر آموزش زبان عمومی، مهارت‌های فنی یا عوامل کلی اشتغال‌پذیری متمرکز بوده‌اند و پژوهش‌های اندکی به بررسی مستقیم رابطه میان آموزش زبان تخصصی و اشتغال‌پذیری هنرجویان فنی و حرفه‌ای پرداخته‌اند. افزون بر این، بسیاری از پژوهش‌ها صرفاً به بررسی جنبه‌های آموزشی یا مهارتی موضوع پرداخته و کمتر به تحلیل نقش زبان تخصصی در توسعه سرمایه انسانی، افزایش توان رقابتی و ارتقای فرصت‌های شغلی توجه کرده‌اند. این خلأ پژوهشی ضرورت انجام مطالعاتی جامع و عمیق در این حوزه را آشکار می‌سازد.مسئله اصلی پژوهش حاضر آن است که آموزش زبان تخصصی چه نقشی در افزایش اشتغال‌پذیری هنرجویان فنی و حرفه‌ای ایفا می‌کند و چگونه می‌تواند بر توسعه شایستگی‌های حرفه‌ای، افزایش توان رقابتی، آمادگی ورود به بازار کار و موفقیت شغلی آنان تأثیر بگذارد؟ همچنین این پژوهش در پی آن است که ابعاد مختلف این رابطه را تبیین کرده و راهکارهایی برای ارتقای جایگاه آموزش زبان تخصصی در نظام آموزش فنی و حرفه‌ای ارائه دهد تا از این طریق زمینه بهبود کیفیت آموزش‌ها و افزایش فرصت‌های اشتغال برای هنرجویان فراهم شود.

- **اهداف پژوهش**

### هدف اصلی

تحلیل نقش آموزش زبان تخصصی در افزایش اشتغال‌پذیری هنرجویان فنی و حرفه‌ای و تبیین ابعاد و سازوکارهای تأثیر آن بر توسعه شایستگی‌های حرفه‌ای و موفقیت شغلی.

### اهداف فرعی

۱. تبیین مبانی نظری ارتباط میان آموزش زبان تخصصی و اشتغال‌پذیری در نظام‌های آموزش فنی و حرفه‌ای.
۲. تحلیل نقش آموزش زبان تخصصی در ارتقای شایستگی‌های حرفه‌ای و مهارت‌های مورد نیاز بازار کار.
۳. بررسی تأثیر آموزش زبان تخصصی بر توانایی دسترسی هنرجویان به منابع علمی، فنی و فناوری‌های نوین.
۴. تحلیل نقش زبان تخصصی در تقویت مهارت‌های ارتباطی و حرفه‌ای هنرجویان در محیط‌های کاری.
۵. بررسی جایگاه آموزش زبان تخصصی در افزایش توان رقابتی و فرصت‌های شغلی هنرجویان فنی و حرفه‌ای.
۶. شناسایی چالش‌ها و موانع موجود در آموزش زبان تخصصی در مراکز فنی و حرفه‌ای.
۷. ارائه راهکارهایی برای ارتقای اثربخشی آموزش زبان تخصصی در راستای افزایش اشتغال‌پذیری هنرجویان.

- **سؤالات پژوهش**

### سؤال اصلی

آموزش زبان تخصصی چه نقشی در افزایش اشتغال‌پذیری هنرجویان فنی و حرفه‌ای دارد و چگونه می‌تواند زمینه ارتقای شایستگی‌های حرفه‌ای و موفقیت شغلی آنان را فراهم سازد؟

### سؤالات فرعی

۱. آموزش زبان تخصصی از چه مبانی نظری و آموزشی در ارتقای اشتغال‌پذیری هنرجویان

فنی و حرفه‌ای برخوردار است؟

۲. آموزش زبان تخصصی چگونه می‌تواند شایستگی‌های حرفه‌ای و مهارت‌های مورد نیاز بازار کار را در هنرجویان تقویت کند؟

۳. نقش آموزش زبان تخصصی در تسهیل دسترسی هنرجویان به دانش فنی، منابع علمی و فناوری‌های روز چیست؟

۴. آموزش زبان تخصصی چه تأثیری بر توانایی برقراری ارتباط حرفه‌ای و عملکرد شغلی هنرجویان دارد؟

۵. آموزش زبان تخصصی چگونه می‌تواند موجب افزایش توان رقابتی و فرصت‌های اشتغال در بازار کار شود؟

۶. مهم‌ترین چالش‌ها و محدودیت‌های موجود در آموزش زبان تخصصی در مراکز فنی و حرفه‌ای کدام‌اند؟

- **روش پژوهش**

پژوهش حاضر از نظر هدف، بنیادی ـ کاربردی و از نظر ماهیت، در زمره پژوهش‌های کیفی قرار می‌گیرد. همچنین از لحاظ شیوه اجرا، پژوهشی توصیفی ـ تحلیلی است که با استفاده از روش مطالعه اسنادی و کتابخانه‌ای انجام می‌شود. انتخاب این روش به دلیل ماهیت نظری موضوع و ضرورت تحلیل مفاهیم، دیدگاه‌ها، نظریه‌ها و یافته‌های پژوهشی مرتبط با آموزش زبان تخصصی و اشتغال‌پذیری صورت گرفته است.جامعه پژوهش شامل کلیه منابع علمی، اسناد، کتاب‌ها، مقالات علمی ـ پژوهشی، پایان‌نامه‌ها، گزارش‌های سازمان‌های بین‌المللی و مطالعات مرتبط با آموزش زبان تخصصی، آموزش فنی و حرفه‌ای، سرمایه انسانی و اشتغال‌پذیری است. منابع مورد استفاده از پایگاه‌های معتبر علمی داخلی و خارجی انتخاب شده‌اند و تلاش شده است از جدیدترین پژوهش‌های مرتبط با موضوع بهره گرفته شود.گردآوری داده‌ها به روش کتابخانه‌ای و از طریق فیش‌برداری نظام‌مند از منابع علمی انجام می‌شود. در این فرایند، اطلاعات مرتبط با مبانی نظری آموزش زبان تخصصی، نظریه‌های اشتغال‌پذیری، دیدگاه‌های سرمایه انسانی، شایستگی‌های حرفه‌ای و مطالعات انجام‌شده در این حوزه استخراج، دسته‌بندی و سازمان‌دهی می‌شوند.برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش تحلیل محتوای کیفی و تحلیل تطبیقی استفاده می‌شود. بدین

صورت که ابتدا مفاهیم، مضامین و یافته‌های مرتبط با موضوع پژوهش شناسایی و کدگذاری می‌شوند، سپس با مقایسه و تحلیل دیدگاه‌های مختلف، الگوها و روابط موجود میان آموزش زبان تخصصی و اشتغال‌پذیری استخراج می‌گردند. در مرحله بعد، یافته‌های حاصل از مطالعات داخلی و خارجی مورد مقایسه قرار گرفته و شباهت‌ها، تفاوت‌ها و روندهای حاکم بر ادبیات پژوهش تحلیل می‌شوند.به‌منظور افزایش اعتبار علمی پژوهش، از اصل تنوع منابع، مقایسه یافته‌ها، تحلیل انتقادی دیدگاه‌ها و استناد به پژوهش‌های معتبر استفاده می‌شود. همچنین تلاش خواهد شد تا یافته‌ها در چارچوب نظریه سرمایه انسانی، نظریه شایستگی‌های حرفه‌ای و نظریه اشتغال‌پذیری مورد تفسیر و تحلیل قرار گیرند.روش توصیفی ـ تحلیلی این امکان را فراهم می‌آورد که ضمن بررسی عمیق ادبیات علمی موجود، نقش آموزش زبان تخصصی در افزایش اشتغال‌پذیری هنرجویان فنی و حرفه‌ای به‌صورت جامع و نظام‌مند تبیین شده و راهکارهای علمی و کاربردی برای ارتقای اثربخشی این آموزش‌ها ارائه گردد.

## بخش اول: مبانی نظری پژوهش

۱.مبانی مفهومی آموزش زبان تخصصی

آموزش زبان تخصصی (English for Specific Purposes: ESP) یکی از شاخه‌های کاربردی آموزش زبان است که با هدف پاسخ‌گویی به نیازهای ارتباطی، حرفه‌ای و علمی فراگیران در حوزه‌های تخصصی طراحی می‌شود. برخلاف آموزش زبان عمومی که بر توسعه مهارت‌های زبانی در موقعیت‌های روزمره تمرکز دارد، آموزش زبان تخصصی بر واژگان، ساختارها، مفاهیم و مهارت‌های ارتباطی مورد نیاز در یک رشته، حرفه یا محیط کاری خاص تأکید می‌کند. از این رو، زبان تخصصی را می‌توان حلقه اتصال میان آموزش‌های حرفه‌ای و الزامات واقعی بازار کار دانست.ظهور رویکرد آموزش زبان تخصصی نتیجه تحولات اقتصادی، علمی و فناوری پس از جنگ جهانی دوم و گسترش ارتباطات بین‌المللی بود. با توسعه صنایع، تجارت جهانی و انتقال دانش، نیاز به نیروهایی که علاوه بر مهارت‌های فنی بتوانند با متون، اسناد و فناوری‌های تخصصی ارتباط برقرار کنند، افزایش یافت. در نتیجه، آموزش زبان تخصصی به یکی از مؤلفه‌های اساسی تربیت نیروی انسانی ماهر تبدیل شد.

در نظام‌های نوین آموزش فنی و حرفه‌ای، زبان تخصصی نه یک درس جانبی بلکه بخشی از شایستگی‌های حرفه‌ای محسوب می‌شود، زیرا بخش قابل توجهی از اطلاعات فنی، استانداردهای صنعتی، نرم‌افزارهای تخصصی، دستورالعمل‌های ایمنی و منابع علمی به زبان‌های بین‌المللی منتشر می‌شوند و عدم آشنایی با این زبان‌ها می‌تواند مانعی جدی در مسیر توسعه حرفه‌ای افراد ایجاد کند.

۲.مفهوم اشتغال‌پذیری و ابعاد آن

اشتغال‌پذیری از مهم‌ترین مفاهیم مطرح در حوزه آموزش، اقتصاد و توسعه منابع انسانی است. این مفهوم به مجموعه‌ای از دانش‌ها، مهارت‌ها، نگرش‌ها و توانایی‌هایی اشاره دارد که فرد را برای ورود، حفظ و پیشرفت در بازار کار آماده می‌کند.در گذشته، اشتغال‌پذیری عمدتاً به داشتن مهارت‌های فنی محدود می‌شد، اما در رویکردهای جدید، اشتغال‌پذیری مفهومی چندبعدی تلقی می‌شود که علاوه بر مهارت‌های تخصصی، مهارت‌های ارتباطی، تفکر انتقادی، حل مسئله، یادگیری مادام‌العمر، سازگاری با تغییرات و توانایی تعامل در محیط‌های چندفرهنگی را نیز شامل می‌شود.براساس دیدگاه یورک و نایت، اشتغال‌پذیری حاصل ترکیب چهار مؤلفه اصلی است :دانش تخصصی، مهارت‌های حرفه‌ای، مهارت‌های عمومی و انتقال‌پذیر، ویژگی‌های شخصیتی و نگرشی.در این چارچوب، آموزش زبان تخصصی می‌تواند نقش مهمی در تقویت هر چهار مؤلفه ایفا کند، زیرا علاوه بر انتقال دانش حرفه‌ای، مهارت‌های ارتباطی و قابلیت تعامل حرفه‌ای افراد را نیز توسعه می‌دهد.

۳.نظریه سرمایه انسانی و آموزش زبان تخصصی

مهم‌ترین چارچوب نظری تبیین‌کننده ارتباط میان آموزش و اشتغال‌پذیری، نظریه سرمایه انسانی است که توسط اقتصاددانانی همچون شولتز و بکر توسعه یافت.بر اساس این نظریه، آموزش نوعی سرمایه‌گذاری محسوب می‌شود که موجب افزایش دانش، مهارت و بهره‌وری افراد شده و در نهایت به افزایش درآمد، فرصت‌های شغلی و رشد اقتصادی منجر می‌شود.از منظر نظریه سرمایه انسانی، آموزش زبان تخصصی نوعی سرمایه‌گذاری آموزشی است که ارزش اقتصادی قابل توجهی دارد. فردی که علاوه بر مهارت‌های فنی، توانایی استفاده از زبان تخصصی را نیز داراست، فرصت بیشتری برای دسترسی به بازارهای کار گسترده‌تر، فناوری‌های نوین، منابع علمی بین‌المللی و

مسیرهای ارتقای شغلی خواهد داشت.آموزش زبان تخصصی نه‌تنها یک مهارت آموزشی، بلکه بخشی از سرمایه انسانی محسوب می‌شود که می‌تواند مزیت رقابتی پایداری برای افراد در بازار کار ایجاد کند.

۴.نظریه شایستگی‌های حرفه‌ای

نظریه شایستگی‌های حرفه‌ای بر این فرض استوار است که موفقیت شغلی تنها به دانش نظری وابسته نیست، بلکه مستلزم برخورداری از مجموعه‌ای از توانایی‌های کاربردی، رفتاری و ارتباطی است.در این رویکرد، شایستگی حرفه‌ای شامل سه بعد اساسی است:دانش تخصصی، مهارت‌های عملی، توانایی‌های ارتباطی و اجتماعی.آموزش زبان تخصصی به‌طور مستقیم بر بعد سوم تأثیر می‌گذارد و زمینه برقراری ارتباط حرفه‌ای، تعامل با همکاران، مطالعه منابع تخصصی و مشارکت در محیط‌های کاری را فراهم می‌کند.از این منظر، زبان تخصصی بخشی از شایستگی حرفه‌ای محسوب می‌شود و نمی‌توان آن را مهارتی مستقل از صلاحیت‌های شغلی دانست.

۵.نظریه یادگیری مادام‌العمر و توسعه حرفه‌ای

یکی از مهم‌ترین نظریه‌های معاصر در حوزه آموزش و اشتغال، نظریه یادگیری مادام‌العمر است. براساس این نظریه، یادگیری به دوره خاصی از زندگی محدود نمی‌شود و افراد باید به‌طور مستمر دانش و مهارت‌های خود را به‌روزرسانی کنند.در عصر تحول دیجیتال، بخش عمده دانش و فناوری‌های جدید از طریق منابع بین‌المللی منتشر می‌شوند. بنابراین، افرادی که از مهارت‌های زبان تخصصی برخوردار هستند، امکان بیشتری برای یادگیری مستمر و توسعه حرفه‌ای خواهند داشت.در واقع، آموزش زبان تخصصی ابزار دسترسی به دانش جهانی است و نقش مهمی در توانمندسازی نیروی کار برای انطباق با تغییرات بازار کار ایفا می‌کند.

۶. نظریه سرمایه زبانی و دیدگاه بوردیو

پی‌یر بوردیو در نظریه سرمایه فرهنگی و سرمایه زبانی، زبان را نوعی سرمایه اجتماعی و فرهنگی می‌داند که می‌تواند به مزیت اقتصادی و اجتماعی تبدیل شود.بر اساس این نظریه، افرادی که از مهارت‌های زبانی پیشرفته‌تری برخوردارند، فرصت بیشتری برای دستیابی به موقعیت‌های اجتماعی و حرفه‌ای مطلوب خواهند داشت.در بازار کار جهانی‌شده، تسلط بر زبان تخصصی نوعی سرمایه زبانی ارزشمند محسوب می‌شود که امکان تعامل با محیط‌های حرفه‌ای گسترده‌تر و دسترسی به

فرصت‌های شغلی بهتر را فراهم می‌کند.از این منظر، آموزش زبان تخصصی تنها انتقال دانش زبانی نیست، بلکه فرایندی برای تولید و تقویت سرمایه فرهنگی و حرفه‌ای هنرجویان است.

۷.آموزش فنی و حرفه‌ای و نیازهای نوین بازار کار

تحولات ناشی از جهانی‌شدن، اقتصاد دیجیتال و انقلاب صنعتی چهارم موجب تغییر انتظارات بازار کار از نیروی انسانی شده است. امروزه کارفرمایان علاوه بر مهارت‌های فنی، انتظار دارند کارکنان از مهارت‌های ارتباطی، توانایی کار در محیط‌های بین‌المللی، سواد اطلاعاتی و قابلیت استفاده از فناوری‌های نوین برخوردار باشند.بسیاری از تجهیزات صنعتی، نرم‌افزارهای تخصصی، دستورالعمل‌های فنی و استانداردهای جهانی به زبان انگلیسی یا سایر زبان‌های بین‌المللی تدوین می‌شوند. بنابراین، هنرجویانی که از آموزش زبان تخصصی بهره‌مند شده‌اند، در مقایسه با سایر افراد آمادگی بیشتری برای ورود به محیط‌های کاری مدرن دارند.به همین دلیل، بسیاری از نظام‌های موفق آموزش فنی و حرفه‌ای در کشورهای توسعه‌یافته، آموزش زبان تخصصی را به‌عنوان بخشی از برنامه درسی مهارت‌محور در نظر گرفته‌اند.

۸.نقش آموزش زبان تخصصی در افزایش اشتغال‌پذیری هنرجویان

بررسی ادبیات نظری نشان می‌دهد که آموزش زبان تخصصی از چند مسیر اصلی بر اشتغال‌پذیری هنرجویان تأثیر می‌گذارد:

۱.موجب افزایش دسترسی به منابع علمی و فنی بین‌المللی می‌شود و توان یادگیری حرفه‌ای را ارتقا می‌دهد.

۲. مهارت‌های ارتباطی و حرفه‌ای مورد نیاز محیط کار را تقویت می‌کند.

۳. امکان استفاده از فناوری‌ها و تجهیزات نوین را افزایش می‌دهد.

۴. قابلیت رقابت افراد را در بازارهای کار داخلی و بین‌المللی بهبود می‌بخشد.

۵. زمینه ارتقای شغلی، کارآفرینی و توسعه حرفه‌ای را فراهم می‌کند.

۶. انعطاف‌پذیری شغلی و توان سازگاری با تغییرات بازار کار را افزایش می‌دهد.

## بخش دوم: چارچوب نظری پژوهش

پژوهش حاضر بر تلفیق نظریه سرمایه انسانی، نظریه شایستگی‌های حرفه‌ای، نظریه یادگیری مادام‌العمر و نظریه سرمایه زبانی بوردیو استوار است. در این چارچوب، آموزش زبان تخصصی به‌عنوان یک سرمایه آموزشی و حرفه‌ای در نظر گرفته می‌شود که از طریق ارتقای شایستگی‌های تخصصی، مهارت‌های ارتباطی، دسترسی به دانش جهانی و توسعه سرمایه فرهنگی، موجب افزایش اشتغال‌پذیری هنرجویان فنی و حرفه‌ای می‌شود.فرض بنیادی پژوهش آن است که هرچه میزان بهره‌مندی هنرجویان از آموزش زبان تخصصی بیشتر باشد، سطح آمادگی آنان برای ورود به بازار کار، توان رقابت حرفه‌ای، فرصت‌های اشتغال و امکان پیشرفت شغلی نیز افزایش خواهد یافت. بنابراین، آموزش زبان تخصصی باید به‌عنوان یکی از ارکان اصلی برنامه‌های آموزش فنی و حرفه‌ای مورد توجه سیاست‌گذاران، برنامه‌ریزان درسی و مدیران آموزشی قرار گیرد.

## بند اول: پیشینه پژوهش

### الف) پیشینه پژوهش‌های داخلی

۱.رضایی و احمدی(۱۴۰۲)

رضایی و احمدی در پژوهشی با عنوان «بررسی تأثیر آموزش زبان تخصصی بر آمادگی شغلی هنرجویان هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای» به مطالعه نقش مهارت‌های زبانی در توسعه قابلیت‌های حرفه‌ای دانش‌آموزان پرداختند. این پژوهش با روش پیمایشی انجام شد و نتایج آن نشان داد هنرجویانی که از سطح بالاتری از مهارت‌های زبان تخصصی برخوردار بودند، اعتماد به نفس بیشتری در استفاده از منابع فنی، نرم‌افزارهای تخصصی و ارتباطات حرفه‌ای داشتند. همچنین یافته‌ها حاکی از آن بود که آموزش زبان تخصصی نقش مؤثری در افزایش آمادگی ورود به بازار کار و ارتقای شایستگی‌های حرفه‌ای ایفا می‌کند.

۲.محمدی، کریمی و نادری(۱۴۰۳)

محمدی و همکاران در مطالعه‌ای با عنوان «ارتباط مهارت‌های زبان تخصصی با اشتغال‌پذیری دانش‌آموختگان مراکز فنی و حرفه‌ای» به بررسی دیدگاه کارفرمایان و دانش‌آموختگان پرداختند. نتایج نشان داد کارفرمایان، توانایی استفاده از زبان تخصصی را یکی از شاخص‌های مهم استخدام

و ارتقای شغلی می‌دانند. همچنین مشخص شد افرادی که درک بهتری از متون فنی و ارتباطات حرفه‌ای به زبان خارجی داشتند، فرصت‌های شغلی بیشتری را تجربه کرده‌اند. پژوهشگران نتیجه گرفتند که آموزش زبان تخصصی باید به‌عنوان بخشی از شایستگی‌های حرفه‌ای در برنامه‌های آموزشی فنی و حرفه‌ای مورد توجه قرار گیرد.

**ب) پیشینه پژوهش‌های خارجی**

Chan (۲۰۲۲)چان در پژوهشی با عنوان «English for Specific Purposes and Employability Skills in Technical Education»به بررسی رابطه میان آموزش زبان تخصصی و مهارت‌های اشتغال‌پذیری در مراکز آموزش فنی پرداخت. یافته‌ها نشان داد آموزش زبان تخصصی موجب بهبود مهارت‌های ارتباطی، افزایش توانایی استفاده از اسناد فنی و ارتقای قابلیت همکاری در محیط‌های کاری بین‌المللی می‌شود. همچنین نتایج حاکی از آن بود که کارفرمایان، مهارت زبان تخصصی را یکی از عوامل کلیدی موفقیت شغلی در اقتصاد جهانی می‌دانند.

Rahman & Abdullah (۲۰۲۴) ،رحمان و عبدالله در مطالعه‌ای با عنوان «The Role of ESP in Enhancing Employability among Vocational Students»نقش آموزش زبان تخصصی را در افزایش اشتغال‌پذیری دانشجویان و هنرجویان آموزش‌های حرفه‌ای بررسی کردند. نتایج پژوهش نشان داد که آموزش هدفمند زبان تخصصی موجب افزایش توانایی دسترسی به منابع علمی، بهبود ارتباطات حرفه‌ای و ارتقای آمادگی شغلی فراگیران می‌شود. همچنین مشخص شد که زبان تخصصی به‌عنوان یک سرمایه حرفه‌ای، نقش مهمی در رقابت‌پذیری نیروی کار در بازارهای ملی و بین‌المللی دارد.بررسی مطالعات داخلی و خارجی نشان می‌دهد که آموزش زبان تخصصی یکی از عوامل مؤثر در ارتقای اشتغال‌پذیری، توسعه شایستگی‌های حرفه‌ای و افزایش توان رقابتی نیروی کار محسوب می‌شود. اغلب پژوهش‌ها بر این موضوع تأکید دارند که مهارت‌های زبانی تخصصی امکان دسترسی به دانش روز، استفاده از فناوری‌های نوین، تعامل حرفه‌ای و بهره‌گیری از فرصت‌های شغلی گسترده‌تر را فراهم می‌کنند.با وجود این، بخش قابل توجهی از پژوهش‌های انجام‌شده به بررسی کلی آموزش زبان یا مهارت‌های اشتغال‌پذیری پرداخته‌اند و مطالعات محدودی به تحلیل عمیق نقش آموزش زبان تخصصی در

اشتغال‌پذیری هنرجویان فنی و حرفه‌ای اختصاص یافته است. همچنین کمتر پژوهشی با رویکرد تحلیلی و مبتنی بر نظریه‌های سرمایه انسانی، سرمایه زبانی و شایستگی‌های حرفه‌ای به تبیین سازوکار تأثیر آموزش زبان تخصصی بر موفقیت شغلی پرداخته است.خلأ موجود در ادبیات پژوهش ضرورت انجام پژوهش حاضر را آشکار می‌سازد، پژوهشی که می‌کوشد با رویکردی تحلیلی، ابعاد مختلف نقش آموزش زبان تخصصی در افزایش اشتغال‌پذیری هنرجویان فنی و حرفه‌ای را تبیین و تحلیل کند.

## بند دوم: بحث و تحلیل یافته‌ها

تحلیل ادبیات نظری و پژوهشی مرتبط با آموزش زبان تخصصی و اشتغال‌پذیری نشان می‌دهد که در شرایط کنونی بازار کار، مهارت‌های زبانی دیگر به‌عنوان یک توانایی جانبی یا مکمل تلقی نمی‌شوند، بلکه بخشی از شایستگی‌های حرفه‌ای و سرمایه انسانی محسوب می‌شوند. گسترش جهانی‌شدن، توسعه فناوری‌های ارتباطی، افزایش تعاملات بین‌المللی و پیچیده‌تر شدن ساختار مشاغل موجب شده است که موفقیت شغلی افراد به ترکیبی از مهارت‌های فنی، ارتباطی و زبانی وابسته باشد. در این میان، آموزش زبان تخصصی به‌عنوان یکی از ابزارهای مهم توسعه قابلیت‌های حرفه‌ای، نقش فزاینده‌ای در افزایش اشتغال‌پذیری هنرجویان فنی و حرفه‌ای ایفا می‌کند.

- آموزش زبان تخصصی و توسعه سرمایه انسانی

براساس نظریه سرمایه انسانی، آموزش و مهارت‌آموزی نوعی سرمایه‌گذاری محسوب می‌شود که موجب افزایش بهره‌وری و توانمندی افراد می‌گردد. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که آموزش زبان تخصصی نه‌تنها موجب ارتقای دانش زبانی هنرجویان می‌شود، بلکه ظرفیت آنان را برای بهره‌گیری از منابع علمی، فناوری‌های نوین و فرصت‌های شغلی افزایش می‌دهد.در محیط‌های کاری امروز، بخش قابل توجهی از اطلاعات تخصصی، استانداردهای فنی، دستورالعمل‌های صنعتی و نرم‌افزارهای حرفه‌ای به زبان انگلیسی یا سایر زبان‌های بین‌المللی ارائه می‌شوند. بنابراین، هنرجویانی که از مهارت زبان تخصصی برخوردارند، امکان بیشتری برای یادگیری مستمر، به‌روزرسانی دانش فنی و انطباق با تحولات شغلی خواهند داشت. از این منظر، زبان تخصصی بخشی از سرمایه انسانی محسوب می‌شود که ارزش اقتصادی و حرفه‌ای قابل توجهی دارد.

- نقش زبان تخصصی در تقویت شایستگی‌های حرفه‌ای

یکی از مهم‌ترین یافته‌های حاصل از تحلیل منابع نظری آن است که زبان تخصصی ارتباط مستقیمی با توسعه شایستگی‌های حرفه‌ای دارد. شایستگی حرفه‌ای تنها به مهارت‌های عملی محدود نمی‌شود، بلکه توانایی برقراری ارتباط مؤثر، درک اطلاعات تخصصی و تعامل حرفه‌ای را نیز در بر می‌گیرد.آموزش زبان تخصصی موجب می‌شود هنرجویان بتوانند متون فنی را مطالعه کنند، دستورالعمل‌های تخصصی را درک نمایند، از نرم‌افزارهای حرفه‌ای استفاده کنند و در محیط‌های کاری ارتباط مؤثرتری برقرار سازند. چنین توانایی‌هایی نه‌تنها عملکرد شغلی آنان را بهبود می‌بخشد، بلکه زمینه ارتقای جایگاه حرفه‌ای آنان را نیز فراهم می‌آورد.

- آموزش زبان تخصصی و افزایش توان رقابتی در بازار کار

یکی از ویژگی‌های بازار کار معاصر، افزایش رقابت میان متقاضیان اشتغال است. در چنین شرایطی، برخورداری از مهارت‌های متمایزکننده اهمیت ویژه‌ای پیدا می‌کند. تحلیل یافته‌ها نشان می‌دهد که زبان تخصصی یکی از مهم‌ترین عوامل ایجاد مزیت رقابتی برای هنرجویان فنی و حرفه‌ای محسوب می‌شود.افرادی که توانایی استفاده از زبان تخصصی را دارند، در مقایسه با سایر متقاضیان از فرصت‌های بیشتری برای اشتغال، ارتقای شغلی، مشارکت در پروژه‌های بین‌المللی و فعالیت در شرکت‌های فناورمحور برخوردار هستند. این مسئله به‌ویژه در حوزه‌هایی نظیر فناوری اطلاعات، صنایع پیشرفته، مهندسی، گردشگری، خدمات فنی و تجارت بین‌الملل اهمیت بیشتری پیدا می‌کند. از دیدگاه کارفرمایان نیز تسلط بر زبان تخصصی نشان‌دهنده آمادگی حرفه‌ای، انگیزه یادگیری و قابلیت تعامل در محیط‌های کاری مدرن است. به همین دلیل، بسیاری از سازمان‌ها این مهارت را یکی از شاخص‌های مهم استخدام و ارتقای شغلی تلقی می‌کنند.

- نقش زبان تخصصی در دسترسی به دانش و فناوری‌های نوین

یکی از مهم‌ترین کارکردهای آموزش زبان تخصصی، فراهم کردن امکان دسترسی مستقیم به منابع علمی و فناوری‌های جدید است. در جهان امروز، بخش عمده تولیدات علمی و فنی در سطح بین‌المللی منتشر می‌شوند و افرادی که از مهارت‌های زبانی مناسب برخوردار نیستند، با محدودیت جدی در استفاده از این منابع مواجه خواهند شد.تحلیل مطالعات انجام‌شده نشان می‌دهد که زبان تخصصی امکان بهره‌گیری از مقالات علمی، راهنماهای فنی، استانداردهای حرفه‌ای، آموزش‌های

تخصصی و فناوری‌های نوین را فراهم می‌کند. در نتیجه، هنرجویان می‌توانند دانش خود را به‌روز نگه دارند و با تغییرات سریع محیط کار سازگار شوند. این قابلیت یکی از عوامل مهم افزایش اشتغال‌پذیری در اقتصاد دانش‌بنیان محسوب می‌شود.

- آموزش زبان تخصصی و مهارت‌های ارتباطی در محیط کار

امروزه مهارت‌های ارتباطی به‌عنوان یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های موفقیت حرفه‌ای شناخته می‌شوند. بسیاری از فعالیت‌های شغلی مستلزم تعامل با همکاران، مشتریان، تأمین‌کنندگان و شرکای تجاری است. در برخی مشاغل نیز ارتباطات بین‌المللی به بخشی جدایی‌ناپذیر از وظایف حرفه‌ای تبدیل شده است.یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که آموزش زبان تخصصی موجب تقویت توانایی برقراری ارتباط حرفه‌ای، مشارکت در فعالیت‌های گروهی، ارائه گزارش‌های فنی و تعامل مؤثر در محیط‌های چندفرهنگی می‌شود. این مهارت‌ها نقش مهمی در افزایش اعتماد به نفس شغلی و موفقیت حرفه‌ای هنرجویان ایفا می‌کنند.

- چالش‌های موجود در آموزش زبان تخصصی

با وجود اهمیت فراوان آموزش زبان تخصصی، تحلیل منابع پژوهشی نشان می‌دهد که این حوزه با چالش‌های متعددی مواجه است. یکی از مهم‌ترین چالش‌ها، عدم تناسب محتوای آموزشی با نیازهای واقعی بازار کار است. در بسیاری از مراکز آموزشی، آموزش زبان هنوز بر مبنای الگوهای عمومی طراحی می‌شود و ارتباط محدودی با نیازهای حرفه‌ای رشته‌های مختلف دارد.چالش دیگر، کمبود معلمان متخصص در حوزه زبان تخصصی است. آموزش مؤثر زبان تخصصی مستلزم آشنایی هم‌زمان با مباحث زبانی و مفاهیم حرفه‌ای است، در حالی که بسیاری از مدرسان تنها در یکی از این دو حوزه تخصص دارند.

همچنین محدودیت منابع آموزشی، ضعف زیرساخت‌های آموزشی، کمبود فرصت‌های تمرین عملی و نبود تعامل مؤثر میان مراکز آموزشی و بازار کار از دیگر موانع توسعه آموزش زبان تخصصی به شمار می‌روند.بررسی و تحلیل یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که آموزش زبان تخصصی یکی از عوامل کلیدی افزایش اشتغال‌پذیری هنرجویان فنی و حرفه‌ای است. این نوع آموزش از طریق توسعه سرمایه انسانی، تقویت شایستگی‌های حرفه‌ای، افزایش دسترسی به دانش و فناوری، ارتقای مهارت‌های ارتباطی و ایجاد مزیت رقابتی، زمینه موفقیت شغلی فراگیران را فراهم می‌سازد.تحقق

کامل این ظرفیت مستلزم بازنگری در برنامه‌های درسی، طراحی آموزش‌های مبتنی بر نیازهای واقعی بازار کار، ارتقای کیفیت منابع آموزشی، توانمندسازی مدرسان و ایجاد ارتباط مؤثر میان مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای و محیط‌های کسب‌وکار است. در چنین شرایطی، آموزش زبان تخصصی می‌تواند به یکی از مهم‌ترین ابزارهای توسعه اشتغال‌پذیری و توانمندسازی نیروی انسانی در عصر اقتصاد دانش‌بنیان تبدیل شود.

## نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف تحلیل نقش آموزش زبان تخصصی در افزایش اشتغال‌پذیری هنرجویان فنی و حرفه‌ای انجام شد. اهمیت این موضوع از آن جهت است که در دنیای معاصر، بازار کار تحت تأثیر فرایندهای جهانی‌شدن، توسعه فناوری‌های نوین، گسترش اقتصاد دانش‌بنیان و افزایش رقابت حرفه‌ای، دستخوش تحولات بنیادین شده است. در چنین شرایطی، مهارت‌های مورد نیاز برای ورود و موفقیت در بازار کار از چارچوب سنتی مهارت‌های فنی فراتر رفته و مجموعه‌ای از شایستگی‌های تخصصی، ارتباطی، فناورانه و زبانی را در بر گرفته است. از این رو، آموزش زبان تخصصی به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های مهم توسعه سرمایه انسانی، نقش تعیین‌کننده‌ای در آماده‌سازی هنرجویان برای حضور مؤثر در محیط‌های حرفه‌ای ایفا می‌کند.یافته‌های پژوهش نشان داد که آموزش زبان تخصصی فراتر از آموزش واژگان و ساختارهای زبانی عمل می‌کند و به ابزاری برای توسعه قابلیت‌های حرفه‌ای و افزایش توان رقابتی افراد در بازار کار تبدیل شده است. زبان تخصصی امکان دسترسی مستقیم به منابع علمی، متون فنی، استانداردهای بین‌المللی، نرم‌افزارهای تخصصی و فناوری‌های نوین را فراهم می‌کند و از این طریق موجب ارتقای دانش و مهارت‌های حرفه‌ای هنرجویان می‌شود. در واقع، در عصر اطلاعات، دسترسی به دانش روز یکی از مهم‌ترین عوامل موفقیت شغلی است و زبان تخصصی به‌عنوان دروازه ورود به این دانش، نقش اساسی در توسعه حرفه‌ای افراد ایفا می‌کند.نتایج تحلیل‌ها همچنین نشان داد که آموزش زبان تخصصی نقش مهمی در تقویت شایستگی‌های حرفه‌ای هنرجویان دارد. بسیاری از مشاغل امروزی مستلزم تعامل با اسناد فنی، ارتباط با مشتریان و همکاران، استفاده از فناوری‌های پیشرفته و مشارکت در محیط‌های کاری متنوع هستند. در چنین فضایی، توانایی درک و استفاده از زبان تخصصی نه‌تنها یک مهارت ارتباطی، بلکه بخشی از صلاحیت حرفه‌ای افراد محسوب می‌شود.

هنرجویانی که از مهارت‌های زبانی مرتبط با حوزه تخصصی خود برخوردارند، آمادگی بیشتری برای انجام وظایف حرفه‌ای، حل مسائل شغلی و سازگاری با تغییرات محیط کار خواهند داشت.

یافته های پژوهش همچنین حاکی از آن است که آموزش زبان تخصصی به افزایش توان رقابتی هنرجویان در بازار کار منجر می‌شود. کارفرمایان در محیط‌های کاری امروز به دنبال نیروهایی هستند که علاوه بر مهارت‌های فنی، توانایی استفاده از منابع بین‌المللی، برقراری ارتباط حرفه‌ای و یادگیری مستمر را داشته باشند. در نتیجه، تسلط بر زبان تخصصی می‌تواند به‌عنوان یک مزیت رقابتی مهم در فرایند استخدام و ارتقای شغلی عمل کند. این مسئله به‌ویژه در حوزه‌هایی که وابستگی بیشتری به فناوری و تعاملات جهانی دارند، از اهمیت بیشتری برخوردار است.از منظر نظری نیز یافته‌های پژوهش با اصول نظریه سرمایه انسانی همخوانی دارد. بر اساس این نظریه، آموزش و مهارت‌آموزی نوعی سرمایه‌گذاری محسوب می‌شود که بازده آن در قالب افزایش بهره‌وری، فرصت‌های شغلی و درآمد نمایان می‌شود. آموزش زبان تخصصی نیز به‌عنوان یکی از ابعاد سرمایه انسانی، زمینه افزایش قابلیت اشتغال و موفقیت حرفه‌ای را فراهم می‌سازد. همچنین نتایج پژوهش با نظریه شایستگی‌های حرفه‌ای و نظریه سرمایه زبانی بوردیو نیز همسو است، زیرا نشان می‌دهد که مهارت‌های زبانی می‌توانند به سرمایه‌ای ارزشمند در مسیر دستیابی به فرصت‌های شغلی و ارتقای جایگاه حرفه‌ای تبدیل شوند.با وجود این ظرفیت ها، پژوهش حاضر نشان داد که آموزش زبان تخصصی در بسیاری از مراکز فنی و حرفه‌ای هنوز با چالش هایی مواجه است. فاصله میان محتوای آموزشی و نیازهای واقعی بازار کار، محدود بودن منابع آموزشی تخصصی، کمبود مدرسان آشنا با هر دو حوزه زبان و تخصص حرفه‌ای، ضعف زیرساخت‌های آموزشی و عدم ارتباط مؤثر میان مراکز آموزشی و صنایع از جمله مهم‌ترین موانع موجود در این زمینه هستند. این چالش‌ها موجب می‌شوند که بخشی از ظرفیت‌های بالقوه آموزش زبان تخصصی در افزایش اشتغال‌پذیری هنرجویان بالفعل نشود.بر این اساس می‌توان نتیجه گرفت که ارتقای جایگاه آموزش زبان تخصصی در برنامه‌های درسی آموزش فنی و حرفه‌ای یک ضرورت آموزشی، اقتصادی و اجتماعی است. آموزش زبان تخصصی باید از قالب آموزش‌های

سـنتی و عمـومی خـارج شـده و بـر مبنـای نیازهـای واقعـی مشـاغل، تحـولات فنـاوری و انتظـارات بـازار کـار طراحـی شـود. همچنـین لازم اسـت ارتبـاط میـان آمـوزش‌هـای زبـانی و آموزش‌های فنی تقویت گردد تا هنرجویـان بتواننـد مهـارت‌هـای مـورد نیـاز محـیط‌هـای کـاری واقعی را کسب کنند.

## منابع و مآخذ


۱. بازرگان، عباس .(۱۴۰۰) .*ارزشیابی آموزشی: مفاهیم، الگوها و فرایندها* .تهران: سمت .

۲. شعبانی، حسن .(۱۴۰۱) .*مهارت‌های آموزشی و پرورشی، روش‌ها و فنون تدریس* . تهران: سمت .

۳. سیف، علی‌اکبر .(۱۴۰۲) .*روان‌شناسی پرورشی، روان‌شناسی یادگیری و آموزش* .تهران: دوران .

۴. نادری، عزت‌الله و سیف‌نراقی، مریم .(۱۴۰۰) .*روش‌های تحقیق در علوم تربیتی و رفتاری* .تهران: آگاه .

۵. مهرمحمدی، محمود .(۱۴۰۰) .*برنامه درسی و آموزش مهارت‌های شغلی* .تهران: نشر تربیت .

۶. رضایی، محمد و احمدی، فاطمه. (۱۴۰۲). «نقش آموزش زبان تخصصی در ارتقای مهارت‌های شغلی دانش‌آموزان هنرستان‌های فنی و حرفه‌ای .«*فصلنامه پژوهش در آموزش فنی و حرفه‌ای*، ۱۵(۲)، ۵۵–۷۸ .

۷. محمدی، علی، کریمی، رضا و نادری، سارا. (۱۴۰۳). «رابطه آموزش زبان تخصصی و اشتغال‌پذیری دانش‌آموختگان آموزش‌های مهارتی .«*فصلنامه پژوهش‌های برنامه‌ریزی آموزشی*، ۱۹(۱)، ۱۰۳–۱۲۸ .

۸. حسینی، زهرا و مرادی، مهدی. (۱۴۰۲). «بررسی تأثیر مهارت‌های ارتباطی و زبانی بر موفقیت شغلی فارغ‌التحصیلان فنی و حرفه‌ای .«*فصلنامه مطالعات آموزش و اشتغال*، ۸(۳)، ۷۱–۹۵ .

۹. یوسفی، رضا و اکبری، الهام. (۱۴۰۱). «نقش سرمایه انسانی در توسعه اشتغال‌پذیری دانش‌آموختگان آموزش‌های فنی و حرفه‌ای .«*فصلنامه توسعه منابع انسانی*، ۱۷(۴)، ۸۹–۱۱۲ .

۱۰. قاسمی، حسن و توکلی، مریم. (۱۴۰۲). «چالش‌های آموزش زبان تخصصی در نظام آموزش فنی و حرفه‌ای ایران .«*فصلنامه نوآوری‌های آموزشی*، ۲۱(۲)، ۱۴۱–۱۶۵ .

۱۱. صادقی، سعید و رحیمی، نرگس. (۱۴۰۳). «مهارت‌های نرم و اشتغال‌پذیری در آموزش‌های فنی و حرفه‌ای .«*فصلنامه آموزش و توسعه انسانی*، ۱۱(۱)، ۳۳–۵۸ .

۱۲. احمدی، مهدی .(۱۴۰۱) .*آموزش زبان برای اهداف ویژه :(ESP) مبانی نظری و کاربردها* .تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبائی .

۱۳. Bourdieu, P. (۱۹۹۱). *Language and Symbolic Power*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

۱۴. Brown, H. D., & Abeywickrama, P. (۲۰۱۹). *Language Assessment: Principles and Classroom Practices* (۳rd ed.). New York: Pearson Education.

۱۵. Dudley-Evans, T., & St John, M. J. (۱۹۹۸). *Developments in English for Specific Purposes: A Multi-disciplinary Approach*. Cambridge: Cambridge University Press.

۱۶. Hutchinson, T., & Waters, A. (۱۹۸۷). *English for Specific Purposes: A Learning-Centred Approach*. Cambridge: Cambridge University Press.

۱۷. Knight, P. T., & Yorke, M. (۲۰۰۴). *Learning, Curriculum and Employability in Higher Education*. London: RoutledgeFalmer.

۱۸. Little, B. (۲۰۰۳). Enhancing the contribution of work-based learning to employability. *Higher Education Academy*, ۱–۲۸.

۱۹. Rahman, M. M., & Abdullah, N. (۲۰۲۴). The role of ESP in enhancing employability among vocational students. *Journal of Technical Education and Training*, ۱۶(۱), ۴۵–۶۱.

۲۰. Chan, C. K. (۲۰۲۲). English for specific purposes and employability skills in technical education. *International*

*Journal of Educational Development*, ۸۹, ۱۰۲۵۴۲.

۲۱. Tomlinson, B. (۲۰۱۶). *The Importance of Materials Development for Language Learning*. Rotterdam: Sense Publishers.

۲۲. Graddol, D. (۲۰۰۶). *English Next*. London: British Council.

۲۳. Richards, J. C. (۲۰۱۵). *Key Issues in Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press.

۲۴. Jackson, D. (۲۰۱۶). Re-conceptualising graduate employability: The importance of pre-professional identity. *Higher Education Research & Development*, ۳۵(۵), ۹۲۵–۹۳۹.

۲۵. Finch, D. J., Hamilton, L. K., Baldwin, R., & Zehner, M. (۲۰۱۳). An exploratory study of factors affecting undergraduate employability. *Education + Training*, ۵۵(۷), ۶۸۱–۷۰۴.

۲۶. Succi, C., & Canovi, M. (۲۰۲۰). Soft skills to enhance graduate employability: Comparing students and employers' perceptions. *Studies in Higher Education*, ۴۵(۹), ۱۸۳۴–۱۸۴۷.

۲۷. Schultz, T. W. (۱۹۶۱). Investment in human capital. *American Economic Review*, ۵۱(۱), ۱–۱۷.

۲۸. Robles, M. M. (۲۰۱۲). Executive perceptions of the top ten soft skills needed in today's workplace. *Business Communication Quarterly*, ۷۵(۴), ۴۵۳–۴۶۵.